

ODMAWIAĆ (95) *vb impf*

o jasne. ◇ *W inf* -ma- (6) *OpecŻyw* (2), *BibRadz*, *Mącz* (2), *SarnStat*, -mã- (5) *KochZuz*, *BielKron*, *GórnDworz*, *KochSz*, *OrzJan*. ◇ *W pozostałych formach a pochylone; drugie a jasne.*

inf odmawiać (10). ◇ *praes 1 sg* odmawiam (28). ◇ *2 sg* odmawiasz (2). ◇ *3 sg* odmawia (6). ◇ *1 pl* odmawiamy (2). ◇ *3 pl* odmawiają (1). ◇ *praet 1 sg m* -m odmawiał (1) *Leop*, -ch odmawiał (1) *PaxLiz*. ◇ *2 sg m* -ś odmawiał (1). ◇ *3 sg m* odmawiał (13). *f* odmawiała (11). ◇ *1 pl m pers* odmawiali(s)my (1). ◇ *3 pl m pers* odmawiali (3). ◇ *fut 1 sg m* odmawiać będę (1). ◇ *1 pl m pers* odmawiać będziemy (1). ◇ *3 pl subst* będą odmawiać (1). ◇ *imp 2 sg* odmawiaj (5). ◇ *con 2 sg m* byś odmawiał (1). ◇ [3 *sg m* by odmawiał.] ◇ *1 pl m pers* byśmy odmawiali (1). ◇ *con praet 2 sg m* byś był odmawiał (1). ◇ *part praes act* odmawiając (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Nie dawać lub nie robić tego, o co ktoś prosi, czego żąda; renuere PolAnt, Mącz, Calep, Cn; abnuere, denegare, recusare Mącz, Calep, Cn; pugnare Mącz, Calep; negare Mącz, Cn; subnegare Calep, Cn; abdicare, causari, negitare Mącz; prohibere PolAnt; detrectare, obrogare Calep; contradicere Vulg; abnegare Cn* (75) : *BierEz* E4v; *RejKup* i3; Często od was Izraélfkie dzyewki to ćirpiály/ A przed ftráchem/ y boiáźnią/ odmawiać nie śmiały. *KochZuz* A5; *Recuso*, *Odmawiam*/ *Niechcę* ná tym przełtác yáko ty chczesz. *Mącz* 75c; *Abnuo*, *Odmawiam*/ *niedozwalam*/ *głowá* dáye znác że nie chcę. *Mącz* 255a, 2a, 42d, 244d [2 r.], 255a [2 r.], 330c; *GórnDworz* L17v; *SkarŻyw* 574; *Ale* że końcá ich próżbye nie było/ *Odmawiać* mu fie dáley nie godziło. *KochSz* A2v; *Abnuto* — *Cokolwiek* częłtokroc kiwanim głowij od mawiam. *Calep* 6b, 6b, 305b, 315a, 715b, 901a (9); *Słudzy* áby pánom fwym byli poddáni/ żeby fię im we włytkim vpodobáli/ nie odmawiając *WujNT Tit* 2/9; *PaxLiz* D4v.

odmawiać czego (19): *OpecŻyw* 156, 156v; *nyewyáltá gnyewała fye ná młodzyeńcá/ ále on zawífie* odmawyał oney nietzyftoty y cudzołóftwá. *HistJóz* A3; *LibLeg* 10/67; *KrowObr* 176; *BibRadz* 3.Reg 2/16, 20 [2 r.]; *BielKron* 137v, 208, 238, 314, 382v; *Mącz* 85b, 244d; *Prot* D3v; *SkarŻyw* 368. *Cf Ze zdaniem.*

odmawiać czego [= *nie chcieć dać*] (5): *OpecŻyw* 106v; *KrowObr* 226; *áby [chłopi]* niebyli miáfto fług iedno wolnymi nieodmawiając poślufzeńftwá y podatku fłufznego przełożonym. *BielKron* 203; *A czáfu iedne^{go}/ gdy wdo^{mv} chlebá było málo/ trafił fię vbogi/ ktoremu ćiotká iego chlebá odmawiała.* *SkarŻyw* 458; *ActReg* 85.

odmawiać czego [= *nie zgadzać się na coś*] (2): *ActReg* 108; *Bo cóż* nam pomoże mieć Króla mądrého/ ielliz my práwem náłzym odmawiać będziemy woyny *OrzJan* 69.

odmawiać do czego (1): *Do czego* on niebárzo odmawiał/ *Iey* chętlwym do wżzego fie fpráwiał. *PaxLiz* E4v.

odmawiać komu (17): *BierEz* R2v; *HistJóz* A3; *KrowObr* 176, 226; *Profzę* ćię o iednę máłą rzecz/ iedno mi tego nie odmawiaj *BibRadz* 3.Reg 2/20; *Themu* ktory ćię prósi/ *day/ áni* odmawiaj temu ktory chce v ćiebie pożyczyc. *BibRadz* *Matth* 5/42, 3.Reg 2/16, 20; *BielKron* 203; *Mącz* 85b, 244d; *Nie* odmawiaj fłyżenia czleku [!] profzácemu. *Prot* D3v; *SkarŻyw* 346, 368, 458; *ActReg* 96.

odmawiać czemu [= *nie zgadzać się na coś*] (2): *OpecŻyw* 8v cf »nie odmawiać ani przyzwalać«; *BielŻyw* 65 cf »nie żądać ani odmawiać«.

odmawiać na co (1): A tak my kwoli WM ten czas tracimy, widząc ty interpretacje recesu tego, ku ktoremuśmy się tu zjechali i nie odmawialiśmy już i na odłożenie *DiarDop* 118.

cum inf (10): *BierEz* Fv; bo tey przyklade^m/ mnogo dziewitz oftanie w czyŃtołci/ iŃže będą odmawiały iŃtż za mąż *OpecŻyw* 4; *ConPiotr* 34v; *DiarDop* 118; ProŃi cię Bálák fyn Seforow ábys nie odmawiał iechać do niego. *BibRadz Num* 22/16; iá nie odmawiam zgromádzić pieniędzy co może być á dáć ná poŃpolitá obronę. *BielKron* 200; *HistRzym* 35v; *BudBib Ex* 8/2, *Num* 22/13; *ActReg* 58.

Ze zdaniem dopełnieniowym [*w tym: z zaprzeczonym* (3); *z zapowiednikiem: tego* (2); *iŃby, aby* (4), *zaimek względy* (1)] (5): Iako panna Maria odmáwiała iŃby męŃa niepoieła. *OpecŻyw* 3; *OpecŻywSandR nlb* 2; Cefarz ye⁸⁰ miłóŃcz [...] nyeodmavya thego yszby syá okolo lasky a przyaŃŃhy naydovacz dal *LibLeg* 7/34; *KromRozm I* 13v; *BielKron* 194.

W charakterystycznych połączeniach: odmawiać chleba (2), *cułdzołostwa, koncylijum, krolestwa, nieczystoty, owocu miłóŃci, podatku, pomocy, posłuszeństwa, słyŃzenia, wojny.*

Szeregi: »nie obiecować ani odmawiać« (1): Nieobiecujesz/ áni téŃ odmawiaŃz/ Ieno mię Ńłowy próŃnémi zábwiaŃz. *KochFrag* 23.

»nie odmawiać ani przyzwalać« (1): Nato Maria odpowiedziała nieodmáwiaiáŃz anij przyzwálaiaŃz chwále przereczóneé *OpecŻyw* 8v.

»nie żądać ani odmawiać« (1): gdiŃ w ręce iednego nieprzyjaciela w padł Ńadnich mák náie nie Ńádał, ani téŃ ktorim odmawiał. *BielŻyw* 65.

2. Nie zgadzać się, wyrażać sprzeciw wobec czyichŃ opinii; refellere Mącz; assentire Calep (5) : Assentio – Prizwálaam, nie odmawiaám. *Calep* 104b.

odmawiać czego (2): Bowiem bys ty był przeŃtawáł A mey rady nieodmawiał. Dawno by był vlzył duŃzy *RejKup* m2v. Cf *Ze zdaniem.*

odmawiać czemu (1): AŃe Ńoraw z poŃrzodku wítał/ A tey to rádzie odmawiał: RzekáŃz/ iŃ Ńie to nie godzi *BierEz* P2.

odmawiać na co (1): Cum tu horum nihil refelleres, GdyŃ ná to nic nie odmawiał. *Mącz* 117b.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Tegoć nye odmawyam: IŃ koŃcyół może nyeco vltáwić o tym [...] *KromRozm II* x.

3. Odradzać [*w tym: czego* (3)] (4) : Y kázál go mily Iezus odiaŃz/ ale Márta odmáwiała *OpecŻyw* 68, 71.

odmawiać komu (1): gotował Ńie pán Iezus [...] do Ieruzalem. Ale matuchna iego miłá te⁸⁰ mu odmáwiała *OpecŻyw* 70v.

W przeciwstawieniu: »radzić ... odmawiać« (1): Rádzác iedni by Ńię bili: Drudzi tego odmawiaáli *BierEz* P4v.

4. Odpowiadać (10) :

Z przytoczeniem (1): Iezus miłóŃciwy cieŃŃyl matuchnę miłá/ ale ona Ńalobnie odmáwiała. O móy Ńynu námiŃleyŃy [...] *OpecŻyw* 48v.

Szeregi: »milczeć a nie odmawiać« (1): Milcziałem zawnždy/ á nicem nieodmawiał [*Tacui, semper silui*] *Leop Is* 42/14.

»mówić i zaś odmawiać« (1): Serere sermones, Rozmáwiác/ dířputowác łie mówić y zaś odmáwiác. *Mącz* 386d.

a. praw. *Odpowiadać w sádzie na zarzuty strony przeciwney* (2) : Dissolvo [...], Metaph. Odmawiam/ Odmowę czynię *Mącz* 305c.

odmawiać na co (1): Allegátia iedná ták ma byđź rozumiana/ odmowá łtrony przeciwnéy áż dotąd/ że druga łtroná ná to odmáwiác pocznie *SarnStat* 1157.

b. *Odpowiadać niegrzecznie, zwłaszcza na czyjeś niegrzeczne słowa; odburkiwać; obloqui* *Modrz. Calep; oblatrare, responsare Mącz* (5) : Repugnanter [...], Odmawiaýąc/ Odwarkáýąc. *Mącz* 330c, 185c, 410c; *Obloquor* – Odmarkaczám, odmawiam. *Calep* 714b; [IEłliby komu łáiano/ á ón téż zásię łáiał/ á odmawiał: nie powinien tákich łłów opráwowác/ gdyż odmawia/ á nie łam początkiem/ áby przymawiał *GroicArt* 46 (*Linde*)].

odmawiać komu (1): y między niewolniki bywáią/ ktorzi rozgniewánym Pánom wolnie odmawiaią. *ModrzBaz* 132v; [*ErazmJęzyk* Gg6v (*Linde*)].

5. *Poprzez zakłęcia cofać czary, odczarowywać* (1) : Recano, Odłpiewawam/ Opiewam/ Odmawiam. *Mącz* 33d.

6. [Opowiadać się za czymś [za czym]:

Szereg: »bronić a odmawiać«: A tákci to w niektórych wátpliwych łprawách/ ieden z iedney łtrony poćciwości broni/ á zá nią odmawia [*defenditur honestas Cic. Off.* 3, 13, 56]/ á drugi łepak z drugiey łtrony/ ták o pożytku mowi/ że [...] *CiceroKosz* 166.]

7. [Tłumaczyć, usprawiedliwiać [co]:

Szereg: »odmawiać, wymawiać«: Do innych włfytko baczemy/ gániemy/ A co łami czyniemy/ by nagorzey/ tedy to odmawiamy/ wymawiamy: á iednáć polepłfyć łie/ á odmienić łie/ włobie niehcemy *ErazmJęzyk* Kk6 (*Linde*).]

8. [Namawiać do porzucenia służby [kogo (G a. A)]: Towarzysze jeznych rot aby nie łmieli odmawiać czeladzi ani przyjmowác z drabskich rot *UstWojsk* 1562/119.]

Synonimy: **1.** odrzuć; **3.** odradzić.

Formacje współrdzenne cf MOWIĆ.

Cf **ODMAWIAJĄCY, ODMAWIANIE**